

**SYTUACJA OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI -
OD TEORII DO DZIAŁAŃ**

**PUBLIKACJA W RAMACH PROJEKTU AMBASADOR
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
UNITED NATIONS ASSOCIATION POLAND**

SZYMON WNUK

Abstrakt:

Szanowni Państwo,

Jako przedstawiciel Programu Ambasadorskiego 2021/2022 w ramach Stowarzyszenia United Nations Association Poland, pragnę zaprosić do lektury raportu zatytułowanego "Sytuacja osób z niepełnosprawnościami - od teorii do działań". Publikacja powstała we współpracy z respondentami z całej Polski. W swojej publikacji przeanalizuję, jak wyglądała i wygląda obecnie sytuacja osób niepełnosprawnych na różnych płaszczyznach. Wszystkie działania realizowane są w odniesieniu do pięciu celów zrównoważonego rozwoju:

- III - Dobre zdrowie i jakość życia
- IV - Dobra jakość edukacji
- VIII - Wzrost gospodarczy i godna praca
- IX - Innowacyjność, przemysł, infrastruktura
- X - Mniej nierówności
- XI - Zrównoważone miasta i społeczności

Niniejszy raport został poprzedzony licznymi rozmowami z osobami zmagającymi się z niepełnosprawnością, członkami ich rodzin, pracownikami rehabilitacyjnych ośrodków wsparcia, a także lokalną społecznością. Końcowym etapem prac było udzielenie przez ankietowanych odpowiedzi na zadane pytania, które dotyczyły strategii wdrażania rozwiązań wspomagających funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami w lokalnym środowisku i związanymi z tym wyzwaniami.

Informacje zawarte w niniejszym raporcie odzwierciedlają wyłącznie poglądy autora oraz ankietowanych i nie należy ich traktować, jako opinii, poglądów czy stanowiska Stowarzyszenia Narodów Zjednoczonych w Polsce.

Zapraszam do lektury!
Szymon Wnuk
Autor raportu

SPIS TREŚCI:

- List od autora
- Słowo wstępu
- Sport - rekreacyjna i profesjonalna aktywność fizyczna osób z niepełnosprawnościami.
- Parasportowcy i paraolimpijczycy - trudności i wyzwania, jakie sport stawia przed każdym z nas.
- Wyzwania na terenie miast, powiatów i gmin, z jakimi spotykają się osoby z niepełnosprawnościami.
- Warunki mieszkalne
- Sytuacja na rynku pracy
- Opieka medyczna i wsparcie socjalne w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej.
- Wnioski
- Bibliografia/netnografia

WSTĘP :

Zrównoważony rozwój jest definiowany, jako „rozwój, który zaspokaja potrzeby obecne, nie zagrażając możliwościom zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń” (Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju/Komisja Brundtland 1987). Działania zgodne z tą koncepcją prowadzą do polepszenia warunków bytowych lokalnej ludności, zwiększenia poziomu edukacji na różnych płaszczyznach oraz zmniejszenia nierówności, zarówno wśród społeczności miejscowej, jak również narodowej i międzynarodowej. Analizując wszelkie kroki, jakie Organizacja Narodów Zjednoczonych, Unia Europejska oraz inne organizacje pozarządowe podjęły na rzecz poprawy jakości egzystencji osób niepełnosprawnych, można zauważyć, że los jednostek nie jest im obojętny, a niepełnosprawność staje się globalną bolączką. Szereg działań prowadzonych przez te instytucje służy zwiększeniu świadomości społecznej i normalizacji pojęcia niepełnosprawności - braku zdolności do samodzielnego funkcjonowania, konieczności stałego skorzystania z pomocy osoby trzeciej podczas wykonywania codziennych czynności, na skutek ograniczeń związanych z poruszaniem się, czy rozwojem intelektualnym. Niepełnosprawność jest także związana z poczuciem własnej wartości jednostki i chęcią bycia akceptowaną przez otoczenie. Potrzeba przynależności stanowi podstawę grupowych interakcji jednostki z innymi członkami społeczności. Dogłębnie analizując sytuację osób niepełnosprawnych w oparciu o poszczególne Cele Zrównoważonego Rozwoju, pragnę podkreślić, że dotyczy ona każdego z nas i każdy z nas ma z nią styczność, na co dzień. Wpływ na jej postrzeganie mają nie tylko instytucje rządowe lub pozarządowe, czy duże ośrodki miejskie. Istotne jest także działanie w lokalnym środowisku, gdyż jak wynika z niniejszego raportu, mniejsze miejscowości również wdrażają szereg ciekawych autorskich projektów.

CEL III - DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA

Zdrowie - według WHO Światowej Organizacji Zdrowia to stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego, a nie tylko brak choroby, kalectwa i niepełnosprawności.

- Zdrowie fizyczne to prawidłowe funkcjonowanie wszelkich układów oraz narządów.
- Zdrowie psychiczne to zdolność do logicznego myślenia oraz umiejętność rozpoznawania i wyrażania uczuć, radzenie sobie ze stresem, lękiem, a także depresją.
- Zdrowie społeczne to prawidłowe relacje i sposób funkcjonowania jednostki w społeczeństwie.
- Zdrowie duchowe to posługiwanie się powszechnie akceptowanymi warunkami i zasadami moralnymi oraz przekonaniami religijnymi.

Stan zdrowia jest zależny od szeregu czynników takich jak uwarunkowania genetyczne, styl życia, nawyki żywieniowe, czy jakość powietrza. W znaczący sposób odciska on piętno na poczuciu własnej wartości człowieka oraz interakcjach społecznych w grupach społecznych tj. rodzina czy znajomi, ale także ma odzwierciedlenie w jego ocenie rzeczywistości i chęci nawiązywania nowych znajomości oraz wychodzenia z własnej strefy komfortu.

CEL III - DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA

Szacuje się, że obecnie na świecie żyje 1 000 000 000 osób zmagających się z niepełnosprawnością, co stanowi 15% ogółu społeczeństwa. Wzrost liczby ludności i złożoność interakcji społecznych, coraz dłuższy czas trwania życia ludzkiego, postęp techniczny prowadzą do zwiększenia się ryzyka zachorowania lub nagłego wypadku, których skutkiem może być niepełnosprawność. Niepełnosprawność staje się jednym z głównych problemów społecznych i ekonomicznych, zarówno w krajach wysoko uprzemysłowionych, jak i rozwijających się, dlatego tak ważne jest, aby osoby, których problem ten dotyka, na co dzień, czuły się docenione oraz powszechnie akceptowane przez lokalną społeczność, a wszelkie przejawy nietolerancji wobec nich były surowo karane i podlegały społecznemu napiętnowaniu.

CEL IV - DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI

Współcześnie rozwój ośrodków miejskich oraz krajów stopniowo przyczynia się do zmian w sposobie funkcjonowania jednostek i ich znaczenia dla liczniejszych grup społecznych. Dobra niematerialne coraz częściej stają się cenniejsze, niż materia, którą każdy z nas może nabyć. Informacja oraz dostęp do niej stwarzają niespotykane dotąd możliwości, a jej przesyłanie, przetwarzanie i przechowywanie sprawia, że choć nie możemy jej dotknąć, każdy chce ją posiadać. Dobra jakość edukacji stanowi fundament współcześnie funkcjonujących społeczeństw i przyszłych pokoleń, dlatego ważne jest, aby zdobywana w procesie nauczania wiedza była stale aktualizowana oraz poszerzana o informacje, których nie zawierają podręczniki, zaś są bardzo pomocne w odnalezieniu się w nowej sytuacji. Należy pamiętać, że każdy niezależnie od koloru skóry, narodowości, orientacji czy wyznania ma prawo do poszerzania swoich kompetencji, także tych miękkich, a zwiększanie świadomości społecznej na temat funkcjonowania osób niepełnosprawnych powinno być obowiązkowym elementem procesu socjalizacji. Lęk czy obawy przed innością są spowodowane brakiem wiedzy, dlatego warto propagować działalność osób z niepełnosprawnościami na terenie lokalnych społeczności, celem pogłębienia/nawiązania nowych stosunków społecznych. Należy jednak podkreślić, że mimo chęci zdobycia nowych umiejętności, osoby z niepełnosprawnością wielokrotnie nie mają takich możliwości, gdyż placówki oświatowe nie posiadają na wyposażeniu windy, toalety dla osób niepełnosprawnych, czy klawiatury w systemie Braile'a, co przyczynia się do wzrostu nierówności społecznych.

CEL VIII - WZROST GOSPODARCZY I GODNA PRACA

Współcześnie pomimo dynamicznego rozwoju światowego rynku pracy, osoby z niepełnosprawnościami nadal mają znaczące trudności w poszukiwaniu pracy dostosowanej do ich możliwości. Ograniczenia związane z poruszaniem się stanowią istotną barierę, która sprawia, że mimo kwalifikacji i doświadczenia, jakie posiadają potencjalni kandydaci, finalnie nie zyskują oni stałego zatrudnienia. Infrastruktura współczesnych przedsiębiorstw wielokrotnie nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a stanowiska pracy nie uwzględniają ograniczeń, z jakimi się zmagają. Pracodawcy, którzy zatrudniają osoby niepełnosprawne, przysługuje ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych miesięczne dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych. Może on także ubiegać się o zwrot 60% wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenie społeczne takich pracowników. Wzrost atrakcyjności osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy zmniejsza także poziom bezrobocia w kraju i stymuluje wzrost gospodarczy.

CEL IX - INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA

Pojęcie nierówności społecznych jest ściśle związane z możliwościami jednostki na tle społeczeństwa i aktywnym ich wykorzystaniem. Rozbieżności w zasobach, władzy, dochodach w danych grupach społecznych są naturalnym czynnikiem prowadzącym do podziału społeczeństw. Idea zrównoważonego rozwoju przyczynia się do wyrównania różnic, których występowanie możemy zauważyć w poszczególnych grupach społecznych, tak aby umożliwić edukację czy udział w życiu społecznym wszystkim, niezależnie od ich cech indywidualnych. Konieczne jest, by każdy człowiek miał możliwość skorzystania z inkluzyjnego postępu gospodarczego, opartego na trzech filarach zrównoważonego rozwoju - ekonomicznym, społecznym oraz środowiskowym. Dyskryminacja i ostracyzm są sprzeczne z ideą zmniejszenia nierówności, dlatego warto przeciwdziałać wszelkim przejawom nietolerancji wobec każdego człowieka. Każdy z nas jest inny, jednak nikt nie jest samowystarczalny, a potrzeby przynależności i uznania stanowią podstawę funkcjonowania jednostki.

CEL X - MNIEJ NIERÓWNOŚCI

Przestrzeń publiczna stanowi dobro wspólne wszystkich obywateli danego państwa i każdy z nas powinien mieć możliwość pełnego korzystania z niej. Rozwój infrastruktury wspomagającej funkcjonowanie osób niepełnosprawnych na terenie aglomeracji miejskich przyczynia się do zmniejszenia nierówności. Z perspektywy osób niepełnosprawnych dostosowanie przestrzeni miejskich do ich potrzeb jest priorytetem, gdyż umożliwia wykonywanie codziennych czynności i obowiązków, aktywny udział w życiu lokalnej społeczności. Zaimplementowane rozwiązania takie jak podesty, podjazdy, czy komunikaty w języku Braile'a umiejscowione na przyciskach na przejściach dla pieszych sprawiają, że osoba z niepełnosprawnością zyskuje nowe możliwości oraz perspektywy, dostrzega się jej potrzeby i odpowiada na nie, przyczyniając się do wyrównywania szans.

CEL XI - ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI

Spółeczeństwo to zbiór jednostek, które są ze sobą połączone więziami społecznymi, a ich interesy są ze sobą zbieżne. Implementacja idei zrównoważonego rozwoju jest niezwykle istotna dla wielu aglomeracji miejskich. To ogromne wyzwanie, ale także szansa, jaką należy wykorzystać. Aby dążyć do stworzenia zrównoważonych miast i społeczeństw konieczna jest współpraca między lokalną ludnością a władzami, gdyż umożliwia ona odpowiedź na potrzeby mieszkańców, partnerstwo i ochronę dobrobytu rozumianego pod postacią zasobów naturalnych i ludzkich, stwarza warunki do rozwoju i uczynienia planety lepszą, niż ją zastaliśmy. Otwartość na mieszkańców i ich potrzeby bez wątpienia korzystanie wpływa na funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami, zarówno biorąc pod uwagę rozwój infrastruktury miejskiej, jak i ich relacje z lokalną społecznością. Zrównoważone miasta i społeczności stwarzają możliwość do rozwoju każdej jednostce, niezależnie od jej cech indywidualnych czy ograniczeń. To miasta przyszłości, których fundamentem jest dbanie o własny rozwój, przy jednoczesnym poszanowaniu godności i praw drugiego człowieka.

AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Aktywność fizyczna jest niebywale istotnym elementem życia każdego człowieka. Podczas uprawiania sportu wydzielają się endorfiny zwane hormonami szczęścia. Sport osób z niepełnosprawnościami jest dostosowany do ich potrzeb i ograniczeń. Umożliwia im realizację własnych marzeń i pasji. W przypadku parasportowców jest także stylem życia i źródłem korzyści finansowych. Należy jednak pamiętać, że aby zostać profesjonalistą, konieczne jest dokonanie wielu wyborów, które warunkują rozwój kariery, ale także odciskają piętno na innych dziedzinach życia jednostki. Łączenie pracy zawodowej z przygotowaniem do zawodów kształtuje samodyscyplinę oraz opanowanie do perfekcji zarządzania czasem. Sport to forma swoistego katharsis, dzięki któremu zawodnicy zyskują siłę i motywację do bycia coraz lepszymi w danej dziedzinie, mimo ograniczeń, z jakimi się zmagają. Pomoc wykwalifikowanych trenerów oraz fizjoterapeutów przyczynia się do poprawy ich efektywności. Zarówno w sportach indywidualnych, jak i zespołowych sukces jest wypadkową długotrwałej pracy i konsekwentnej realizacji ściśle założonego planu, co nie byłoby możliwe bez pomocy specjalistów w danej dziedzinie. Sport wyczynowy przyczynia się do zatarcia granicy między osobami z niepełnosprawnościami a pozostałą częścią społeczeństwa. Stanowi on także wartość dla każdego z nas. To dzięki niemu staliśmy się bardziej tolerancyjni. W 1960 r. z inicjatywy sir Ludwiga Guttmanna zostały zorganizowane po raz pierwszy letnie igrzyska paraolimpijskie, zimowe w 1976 roku. Od ponad 60 lat parasportowcy mogą rywalizować ze sobą w różnych konkurencjach, pokazując kibicom z całego świata, że niemożliwe nie istnieje.

TRUDNOŚCI I WYZWANIA, JAKIE SPORT STAWIA PRZED KAŻDYM Z NAS.

Rekreacyjne czy profesjonalne uprawianie sportu jest źródłem satysfakcji oraz pozytywnych emocji, ale jak w każdej dziedzinie życia, wraz z rozwojem umiejętności na swojej drodze napotykamy także wyzwania i trudności. Podczas przygotowań do zawodów liczy się każdy, nawet najmniejszy szczegół, który sprawi, że to właśnie "Ty" będziesz najlepszym z najlepszych. Profesjonalne uprawianie sportu oraz przygotowania do rywalizacji sportowej w przypadku części moich rozmówców wiązały się z koniecznością rezygnacji z pracy zawodowej, na rzecz treningów. Z pewnością wyzwaniem jest także koordynacja ruchowa - w grze w boccie czy współpraca z partnerką podczas jazdy w tandemie. Warto też podkreślić to, o czym wspominali wszyscy moi rozmówcy - kwestię kadry, która może wyruszyć na zawody czy igrzyska. Zazwyczaj jeden fizjoterapeuta przypada na kilku zawodników, a nierzadko dba on o całą drużynę. Inne kraje na przykład Wielka Brytania w ramach zaplecza technicznego i opieki oferują każdemu zawodnikowi pomoc prywatnego fizjoterapeuty podczas zawodów. Do jego dyspozycji jest także psycholog, który dba o spokój umysłu przed właściwym startem, ale także jest pomocny w procesie przygotowań. W Polsce wyjazd do innego kraju takiej ilości osób nie jest finansowany ze środków państwa, co przyczynia się do zmniejszenia szans naszych reprezentantów na tle innych narodów.

WYZWANIA NA TERENIE MIAST, POWIATÓW I GMIN

Współcześnie coraz częściej możemy zauważyć rozwiązania ułatwiające poruszanie się, czy orientację w przestrzeni publicznej osobom niepełnosprawnym. Nie można jednak zapominać, że tego rodzaju udogodnienia ze względu na wysoki koszt są charakterystyczne dla centrów dużych aglomeracji miejskich, rzadziej spotykane są na obrzeżach, czy na terenie mniejszych miejscowości. Państwo oferuje udogodnienia takie jak podjazdy dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich w autobusach miejskich czy budynkach użyteczności publicznej, jednak w wielu miejscach, które powinny być dostępne dla każdego obywatela, tego typu rozwiązania nie zostały zaimplementowane - jak to ma miejsce w przypadku placówki Narodowego Banku Polskiego w moim rodzinnym mieście Lublinie. Problem uciążliwym każdego dnia są także zbyt wysoko umiejscowione bankomaty. Osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich wielokrotnie nie mogą skorzystać z nich samodzielnie. Zaniedbana infrastruktura miejska - krzywe krawężniki, czy nierówne chodniki również stanowią bolączkę dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Szczególnie uciążliwy jest brak podjazdów, po których korzystający z wózków mogliby wjechać do klatki schodowej. W wielu budynkach mieszkalnych nie ma wind, a jeśli są, to często brakuje samo otwierających się drzwi, które są pomocne podczas poruszania się na wózku inwalidzkim. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku osób niewidomych. Wracając do przykładu z windami, często przyciski nie posiadają oznakowania w systemie Braille'a, które ułatwia korzystanie z nich osobom niedowidzącym/niewidomym. Problemem jest również samodzielne przechodzenie przez pasy. W wielu miastach Polski symbol pieszego na sygnalizatorze nie jest widoczny z dalszej odległości. Ciekawym rozwiązaniem mógłby być przykład Austrii, o którym wspomniała Justyna Kiryła - gdzie osoby niedowidzące mogą samodzielnie przejść przez pasy, gdyż na zielono/czerwono oświetlone są wyraźnie pasy na przejściu dla pieszych. Przestrzeń wspólna powinna być bezwzględnie dostępna oraz dostosowana do ograniczeń każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej, dlatego należy otwarcie mówić o tego typu niedogodnościach.

WARUNKI MIESZKALNE

Mimo rozwoju budownictwa, większość lokali mieszkalnych wciąż nie jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Jedną z moich rozmówczyń - Izabela, która na co dzień porusza się na wózku inwalidzkim, podkreśla, że infrastruktura na terenie osiedla, które zamieszkuje, nie spełnia jej oczekiwań, sprawia problemy każdego dnia. Okoliczna spółdzielnia mieszkaniowa nie zadbała o przystosowanie budynku do potrzeb osoby niepełnosprawnej, konieczny był zakup podjazdu z własnych środków. Inni rozmówcy wspominali o wąskich korytarzach, które są problematyczne podczas manewrowania wózkiem, czy wysokich progach przy drzwiach wejściowych. Bohaterowie mojego reportażu w szczególności zwracali uwagę na zabudowę kuchenną - wysokość szafek i blatów, która w wielu przypadkach uniemożliwiała im początkowo wykonywanie codziennych czynności. Problemem jest również korzystanie z toalety czy prysznicy. Podczas jednego z wywiadów realizowanych w ramach projektu ambasadorskiego, rozmówczyni opowiada o trudnościach związanych z wieczorną toaletą i specjalnej technice korzystania z prysznicy, którą musiała wdrażyć, gdyż mieszkanie nie jest dostosowane do jej ograniczeń.

SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Osobom z niepełnosprawnością pracodawca powinien zaoferować takie same warunki egzystencji, jakie są oferowane innym obywatelom, jednak na przykładzie doświadczeń moich rozmówców zauważam, że niepełnosprawność prowadzi do spadku ich atrakcyjności na rynku pracy i pogłębienia się różnic między osobami o podobnych kwalifikacjach, których bariera ta nie dotyczy. Rynki pracy i edukacji odgrywają kluczową rolę w procesie socjalizacji, zmniejszenia wykluczenia społecznego i aktywizacji osób niepełnosprawnych. Bariery architektoniczne, o których wielokrotnie wspominam w swojej pracy, zwiększają dysproporcje w społeczeństwie i przyczyniają się do marginalizacji znaczenia osób z niepełnosprawnością funkcjonujących w nim. Niezbędne jest podnoszenie świadomości pracodawców odnośnie umiejętności i kompetencji potencjalnych pracowników z niepełnosprawnością i ich oczekiwań w zakresie dostosowania stanowiska pracy do ograniczeń. Konieczne jest także odejście od stereotypów dotyczących zatrudniania osób z niepełnosprawnością wyłącznie na stanowiskach związanych z pracami prostymi i powtarzalnymi. Coraz częściej propagowane programy pomocowe, w których skład wchodzi szkolenia w dziedzinie zatrudnienia, szkolenia specjalistyczne, indywidualnie dopasowany nadzór, transport czy technologie wspomagające służą zmniejszeniu nierówności występujących w sektorze zatrudnienia oraz wsparciu osób niepełnosprawnych w rozwoju ich kariery zawodowej.

OPIEKA MEDYCZNA I WSPARCIE SOCJALNE W POLSCE

Osoby niepełnosprawne – w wielu przypadkach – wymagają wsparcia podczas wykonywania codziennych czynności oraz całodobowej opieki. Część z nich nie jest w stanie funkcjonować samodzielnie, dlatego istotne, a wręcz niezbędne jest wsparcie ze strony osób trzecich. Dla ich opiekunów oznacza to częstokroć konieczność rezygnacji z pracy zarobkowej na rzecz pomocy niezdolnym do samodzielnej egzystencji bliskim. W Polsce opiekunom osób niepełnosprawnych przysługuje specjalny zasiłek opiekuńczy. Jest przewidziany dla osób, które zmuszone były do zaprzestania wykonywania pracy zarobkowej na rzecz sprawowania stałej opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Od listopada 2018 roku wynosi on 846,42 złote brutto. Jest to kwota, z której opłacane jest przez państwo ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne opiekuna. Zasiłek ten zarezerwowany jest dla najbardziej potrzebujących, tym samym obowiązuje w nim kryterium dochodowe. Inną formą pomocy ze strony Państwa polskiego jest zasiłek dla opiekuna osoby dorosłej. To świadczenie skierowane wyłącznie do osób, które utraciły 1 lipca 2013 r. wskutek nowelizacji ustawy, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego oraz nie spełniły kryterium dochodowego do otrzymania specjalnego zasiłku opiekuńczego, pozostając bez wsparcia państwa. Prawo do tego zasiłku ustala się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony. Zasiłek ten jest niezależny od dochodu. Od listopada 2018 roku wynosi on 846,42 złote brutto.

Zgodnie z wytycznymi opublikowanymi na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, dorosła osoba z niepełnosprawnościami i jej opiekun może otrzymać wsparcie z tytułu:

- renty socjalnej – 1100 złotych brutto,
- zasiłek pielęgnacyjny – 184,42 złote,
- maksymalna wysokość zasiłku stałego do kwoty 645 złotych,
- zasiłek okresowy – 418 złotych,
- specjalny zasiłek celowy – 701 złotych dla osoby samotnie gospodarującej,
- zasiłek mieszkaniowy – około 200 złotych (w zależności od gminy),
- specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna – 846,42 złote brutto (w tym opłacona przez Państwo składka na ubezpieczenie opiekuna).

Należy jednak zaznaczyć, że podane kwoty to jedynie kropla w morzu wydatków, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne. Koszt zajęć koordynacyjnych czy turnusów rehabilitacyjnych w wielu przypadkach przewyższa możliwości finansowe ich gospodarstwa domowego, dlatego niezbędne jest korzystanie z pomocy organizacji pozarządowych, które wspierają finansowo niepełnosprawnych i ich opiekunów w procesie rehabilitacji, jak również zakupu niezbędnego do codziennego funkcjonowania sprzętu.

Istotną rolę odgrywa także PFRON - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - organ, wspierający rehabilitację oraz zatrudnienie osób niepełnosprawnych. Oferuje on dofinansowania zakupów urządzeń oraz usług, które ułatwiają codzienną opiekę nad osobą niepełnosprawną. Programy PFRON pomagają osobom dotkniętym niepełnosprawnością w znalezieniu miejsc pracy, dofinansowują sprzęt lub oferują wsparcie pieniężne. Przykładem wsparcia ze strony PFRONu jest budowa wind schodowych, finansowanie warsztatów terapii zajęciowej czy dofinansowanie wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego. Oprócz świadczeń i zasiłków wypłacanych przez ZUS, osoby w trudnej sytuacji mogą liczyć na dofinansowania lub pomoc organów takich jak PFRON. Gmina może również przydzielić zainteresowanej osobie mieszkanie socjalne z uwagi na jej niepełnosprawność.

OPIEKA MEDYCZNA I WSPARCIE SOCJALNE W NIEMCZECH

W Niemczech osobom z niepełnosprawnością przysługują trzy świadczenia. Pierwszym z nich jest świadczenie na rzecz rehabilitacji medycznej. W jego skład wchodzi świadczenie medyczne, z którego finansowany jest zakup leków i środków opatrunkowych. Obejmuje ono także gimnastykę, terapię ruchową, leczenie głębokich zaburzeń mowy, koszty protez oraz sprzętu ortopedycznego. W zależności od potrzeb tego typu świadczenia realizowane są w szpitalach, ośrodkach zdrowia i zakładach specjalistycznych. Kolejnym rodzajem wsparcia, o którym warto wspomnieć, jest świadczenie na rzecz udziału niepełnosprawnych w życiu społecznym. To świadczenie z zakresu pedagogiki leczniczej dla dzieci, które nie uczęszczają jeszcze do szkoły. Służy ono poprawie kontaktów osób niepełnosprawnych z otoczeniem, kładzie nacisk na ich uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności i interakcje międzyludzkie. Dodatkowo na zasiłek chorobowy mogą liczyć osoby, które są trwale niezdolne do pracy. Jego wysokość nie może przekraczać 80% wynagrodzenia za pracę netto. W ubezpieczeniu rentowym wypłaca się zasiłek przejściowy, wynoszący 75% ostatnich zarobków netto. Istotna jest także pomoc bieżąca, personalna i pieniężna. Pomocy bieżącej udziela Urząd Integracyjny. Dba on o to, by: niepełnosprawni w stopniu znacznym nie utracili swojej pozycji socjalnej, zyskali zatrudnienie na stanowiskach pracy adekwatnych do ich możliwości, ale jednocześnie umożliwiających rozwój ich kompetencji. Pomoc personalna obejmuje poradnictwo i opiekę w zakresie rozwiązywania problemów zawodowych i osobistych. Z pomocy pieniężnej pokrywane są wydatki, które należy ponieść, aby zyskać zatrudnienie. Ich przykładem jest uzyskanie prawa do prowadzenia pojazdu, jego zakup oraz koszty eksploatacji. Pokrywa również koszt wyposażenia i utrzymania mieszkania dostosowanego do potrzeb osoby z niepełnosprawnością.

OPIEKA MEDYCZNA I WSPARCIE SOCJALNE W WIELKIEJ BRYTANII

Osoby z niepełnosprawnością w Wielkiej Brytanii podlegają pod jurysdykcję dwóch urzędów: Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej Przewlekłe Chorych oraz Niepełnosprawnych i Chorych Umysłowo, które odpowiedzialne jest za pomoc społeczną i usługi medyczne dla osób niepełnosprawnych oraz Wydział do Spraw Osób Niepełnosprawnych, który podlega Ministerstwu Pracy i Zasiłków. Niepełnosprawni Brytyjczycy otrzymują różnego rodzaju zasiłki lub zapomogi, np. na zakup sprzętu ortopedycznego, wózków inwalidzkich, komputerów, samochodów. Są one zależne od stopnia ich niepełnosprawności. W przypadku osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej istnieje możliwość otrzymania tzw. zapomogi bezpośredniej – na zakup podstawowych środków do życia. Udzielają jej lokalne ośrodki władzy. Niepełnosprawnym mieszkańcom Wielkiej Brytanii przysługuje: pomoc w dostosowaniu mieszkania do ich potrzeb, pomoc pielęgniarki środowiskowej, dostarczanie posiłków do domu, pomoc domowa, bezpłatna rehabilitacja oraz recepty. Specjalny zasiłek - Disabled Student's Allowances - udzielany jest także osobom, które kształcą się na uczelniach wyższych. Dzięki niemu mogą one pokryć koszty zakupu pomocy dydaktycznych oraz transportu. Studenci mają prawo do tej pomocy bez określenia, na co są potrzebne pieniądze – do sumy 5120 funtów rocznie. Osobom z niepełnosprawnością na terenie Wielkiej Brytanii przysługuje także szereg ulg, z których korzystają każdego dnia. Zaliczają się do nich zniżki na bilety autobusowe, kolejowe, promowe i lotnicze. Mogą one liczyć również na dofinansowanie wyjazdów wakacyjnych, rabat na zakup używanego samochodu czy tańszy abonament telewizyjny. Nie muszą również ponosić opłat parkingowych.

OPIEKA MEDYCZNA I WSPARCIE SOCJALNE W AUSTRII

Na terytorium Austrii podstawowym źródłem wsparcia dla osób niepełnosprawnych jest zasiłek opiekuńczy. Prawo do korzystania z niego przysługuje wszystkim mieszkańcom, którzy wymagają nieustannej opieki oraz pomocy w wymiarze, co najmniej 50 godzin miesięcznie z powodu niepełnosprawności, która wedle wszelkiego prawdopodobieństwa będzie trwała, co najmniej sześć miesięcy. Niepełnosprawni obywatele otrzymują pieniądze z tytułu ubezpieczenia socjalnego lub wypadkowego. W przypadku pogorszenia się ich stanu zdrowia mogą oni wnioskować o zwiększenie wysokości zasiłku. Najniższy z nich - pierwszego stopnia - wynosi ponad 150 EURO miesięcznie, drugiego stopnia blisko 1600 EURO. Jego wysokość ustalana jest na podstawie orzeczenia lekarskiego. Większość borykających się z niepełnosprawnością mieszkańców Austrii otrzymuje zasiłek pierwszego stopnia.

OPIEKA MEDYCZNA I WSPARCIE SOCJALNE W SZWECJI

Niepełnosprawni Szwedzi mogą liczyć na wiele form wsparcia ze strony państwa. Ich przykładem jest pokrycie kosztów zakupu protez i wózka inwalidzkiego. W przypadku niedosłyszących finansowane są aparaty słuchowe. Niestyszącym przysługuje tłumacz języka migowego; niedowidzącym – magnetofon do odtwarzania nagranych książek i czasopism. Niepełnosprawni w Szwecji mają możliwość skorzystania z pomocy finansowej na zakup samochodu. Mogą starać się o dotację na adaptację miejsca zamieszkania do swoich ograniczeń. Samorządy dysponują mieszkaniami, których wnętrza są przystosowane do potrzeb osób poruszających się o kulach i na wózkach. Oferowane są również kursy, których celem jest podniesienie kwalifikacji oraz zwiększenie atrakcyjności obywateli z niepełnosprawnościami na rynku pracy. Mogą oni uczestniczyć w regularnych programach edukacyjnych. Takie szkolenia oferowane są również osobom dotkniętym upośledzeniem umysłowym.

WNIOSKI

Celem raportu było przedstawienie sytuacji osób niepełnosprawnych w Polsce i innych krajach europejskich. Dynamiczny rozwój nauki, w szczególności medycyny, przyczynia się do wzrostu średniej długości życia każdego z nas. Współczesne społeczeństwa europejskie są przykładem populacji starzejących się. Globalny wzrost częstotliwości zachorowań na choroby przewlekłe takie jak: cukrzyca, choroby układu krążenia czy choroby psychiczne prowadzi do wzrostu ilości osób z niepełnosprawnością. Obecnie jest to najliczniejsza mniejszość na świecie, która stale będzie się powiększać. W ramach projektu Ambasador Zrównoważonego Rozwoju, którego organizatorem jest Stowarzyszenie Narodów Zjednoczonych w Polsce w latach 2021-2022, dogłębnie zbadałem różne aspekty życia osób niepełnosprawnych. Przedstawiłem ich potrzeby i trudności, z jakimi się zmagają, chcąc przyczynić się do polepszenia ich warunków bytowych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. W swojej pracy wielokrotnie wskazywałem, jak ważna jest normalizacja pojęcia niepełnosprawności i dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb każdego obywatela. Przeprowadzone przeze mnie konsultacje społeczne, jasno wskazują, że infrastruktura na terenie naszego kraju zazwyczaj spełnia oczekiwania osób z niepełnosprawnościami. Wciąż funkcjonują jednak w przestrzeni publicznej, głównie w sektorze edukacji, miejsca nieposiadające tego typu udogodnień. Istotnym problemem są także finanse. W przeciwieństwie do pozostałych obywateli z niepełnosprawnością parasportowcy mogą liczyć na pomoc sponsorów, co daje im większe możliwości. Dlatego uważam, że niezbędne jest zwiększenie wydatków państwa na pomoc osobom z niepełnosprawnościami, aby zmniejszyć nierówności społeczne. Głęboko wierzę, że dzięki tej publikacji wraz ze wzrostem świadomości na temat życia osób dotkniętych niepełnosprawnością, w przyszłości będziemy mogli zauważyć pozytywne zmiany zachodzące na obszarze lokalnej społeczności, gdyż zgodnie z maksymą Mahatmy Ghandiego, „Każdy z nas powinien być zmianą, którą pragnie zobaczyć w świecie”.

BIBLIOGRAFIA / NETNOGRAFIA

Materiały źródłowe:

- <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>
- <https://www.un.org.pl/>
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Zdrowie>
- <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-bezrobotni-bierni-zawodowo-wg-bael/pracujacy-bezrobotni-i-bierni-zawodowo-wyniki-wstepne-bael-w-czwartym-kwartale-2021-r-,12,50.html>
- https://www.pfron.org.pl/fileadmin/files/p/4955_Paulina_Mi_kiewicz.pdf
- <https://www.gov.pl/web/gov/skorzystaj-z-dofinansowania-przystosowania-stanowiska-pracy-pracownika-z-niepelnosprawnoscia>
- <https://www.gov.pl/web/rodzina/opiekunowie-osob-niepelnosprawnych>
- <https://www.gov.pl/web/rodzina/c-przykladowe-wsparcie-finansowe-dla-osoby-z-niepelnosprawnosciami-i-jej-opiekuna>
- <https://www.pfron.org.pl/osoby-niepelnosprawne/>
- <https://bponetwork.pl/aktualnosci/sytuacja-osob-niepelnosprawnych-w-innych-krajach-unii-europejskiej/>